

22.09.2021

Аналітична довідка

Групою експертів Правозахисного об'єднання «ПРАВЕ ДІЛО» за участю одеського відділення Офісу простих рішень та результатів (Офіс реформ) була проведена громадська експертиза діяльності МЗС України щодо реалізації Указу Президента від 13.08.2019 № 594/2019 «Питання спрощення набуття громадянства України ...», в наслідок чого встановлено факт блокування Указу Президента з боку МЗС.

Блокування Указу Президента закладено в нормах Порядку оформлення та видачі Міністерством закордонних справ, дипломатичним представництвом або консульською установою України довідки, що підтверджує переслідування за політичні переконання громадянина Російської Федерації у країні своєї громадянської належності, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2019г. № 1130 (далі - Порядок).

Відповідно до норм названого положення, звернутися за отриманням довідки можливо виключно за місцем реєстрації проживання, що виключає можливість подачі документів в Україні за відсутності посвідки на проживання. В Росії документи необхідно принести особисто до консульської установи України, що створює загрозу безпеці, так як російські спецслужби контролюють людей відвідують дипломатичні установи України. Дані обставини детально викладені в експертних пропозиціях, які розміщені на офіційному сайті МЗС України за посиланням: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ekspertni-propozitsii.pdf>.

Групою експертів запропоновано внести зміни до Порядку, якими передбачити можливість подачі документів незалежно від реєстрації місця проживання, особисто суб'єктом звернення, його представником або шляхом надсилання поштою. Такі способи звернення прямо передбачені статтею 9 Закону України «Про адміністративні послуги». Крім того, вважаємо за доцільне передбачити можливість подачі документів з використанням електронного сервісу державних послуг «Дія».

Разом з тим, після отримання довідки про переслідування громадянина Росії за політичними мотивами у країні своєї громадянської належності, виникне та ж сама проблема з подачею документів на реєстрацію громадянином України до Державної міграційної служби України, при цьому з такою проблемою стикаються і етнічні українці, які бажають придбати громадянство за територіальним походженням.

Президентом В. Зеленським була анонсована програма «Повертайся і залишайся» Пунктом 3 Указу Президента «Про невідкладні заходи щодо проведення реформ та зміцнення держави» від 08.11.2019 № 837 МЗС доручено внести пропозиції щодо вирішення питання про спрощення отримання громадянства України за територіальним походженням.

Керівництво міграційної служби переконує у тому, що складності нібито містяться у нормах Законів «Про громадянство» та «Про імміграцію». Однак норми Закону «Про громадянство» не містять необґрунтованих вимог і не створюють складнощів для заявників.

Проблема полягає у подачі самої заяви, яка закладена в Указі Президента від 27.03.2001 № 215. Співробітники міграційної служби ще у 2001 році передбачили в Указі Президента вимоги про подання заяви за місцем постійного проживання.

Місце постійного проживання повинно підтверджуватися реєстрацією за місцем проживання. За місцем проживання іноземці в Україні реєструються на підставі посвідки на тимчасове або постійне проживання. Тобто, етнічний українець для отримання громадянства змушений спочатку отримати посвідку, оформлення якої відбувається через так званих «агентів» міграційної служби. Самостійно отримати посвідку дуже складно, так як необхідна підстава (працевлаштування, навчання, шлюб). «Агенти» займаються питаннями отримання дозволів на роботу, укладають фіктивні трудові договори або договори на навчання, знаходять громадян України для укладення фіктивного шлюбу.

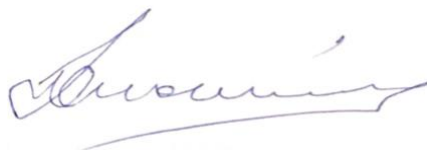
Такий шлях належить пройти тим, хто відгукнеться на заклик Президента В. Зеленського «Повертайся».

Для ліквідації цієї корупційної схеми необхідно внести зміни до Указу Президента № 215, якими передбачити подачу заяв без прив'язки до місця проживання і крім уже передбаченого Указом напрямку заяв поштою, передбачити електронну подачу документів, через портал державних послуг «Дія», що дозволить виключити контакт заявника з чиновником.

Порядок розгляду заяв про громадянство не передбачає особистої участі заявника у процедурі. Ухвалення рішення про реєстрацію громадянином України підтверджується довідкою, яка є підставою для отримання паспорта. Указом Президента № 215 передбачена можливість скасування такого рішення начальником територіального підрозділу ДМС, у тому числі в разі надання недостовірних відомостей або документів. Особиста участь заявника передбачена на стадії оформлення паспорта, що у повністю забезпечує можливість дотримання необхідних процедур.

Таким чином, дистанційне подання документів не впливає на якість проведення перевірочних заходів і не збільшує ризики необґрунтованого отримання громадянства, при цьому корупційні фактори будуть практично виключені.

Керівник

О.С. Михайлик